

محراب

افشارقى ، اجتماعى ، فلسفى ، تاريخى ، ادبى مجموعه در

شيدريك اون بشن كونده نشر اولنور

مفردات

- اسلام « ادوار مونته » ۱
- عاصى « اجتماعى حكايه » ۱
- عبدالحق حامدك بكك غيرمنتشر مکتوبلرى ۱
- اوقاف برنظرم « افغانستان » ۱
- وضوحمزلق « الهيات فا كوله سى مناسبيله » ۱
- اورتا آسياده توركن « توركنلرك دىنى » ۱
- شيخ سهروردى حياتك صوكلرنده ۱
- حى بن يقظان « ابن طفيلك فلسفى رومانى » ۱

سراب : قدریه حسین — شرق : مليحه نوری — غزل : روحى — غزل : جميل رافت —
 يگى نغريات ، قرآن ترجمه لرى ، آنادولى مجموعه سى : شرف كاظم ۱

شهزاده باشى : اوقاف مطبعه سى

اهمیتدن خالی عد اولنان وقوعات بیله حیات بشر ایچون ینه مهمدر ، چونکه اخلاقه افکاره ، حسیاته نامحسوس بر صورتده دائمًا تماس ایدر .

بعضاً الكخفیف برقوقونك آپانسزین استشمامی بتون برماضی بی ، برماضی منسی بی عدم آباد نسیاندن جلب ایلر ، بعضاًده بررنكك سادهجه تماشایی صولغون برکوکلی امیدله تلون ایتمه مقتدر اولور . تك برکلهك تلفظی تکمیل برجهانی کوز اوکنه کتیره بیلدیکی کبی ، الك جزئی برحادثهك یکانه طرز وقوعی تأرات قلبیهك مجراسنی برعمان غلیانه تبدیل ایدر . حیاته هر وقعه ماهیتی اعتباریله مهمدر . زیرا یازخاطره دن ، یا برصدادن ، یا بررنكدن یاخودده بر خیالندن مخلوقدر .

قمریه حسین

تاریخی

اورتا آسیاده تورکمن

تورکمن دینی بری «توره دینی» دیکری «سحر دینی» اولارق ایکی به آیرمق و ضیابكك تعبیریه «توره جيلك» و «بویوجيلك» ديمك دوغرو اولور . تورکمنك حقیقی دینی توره جيلك درکه ایکیلی تشکیلاته باغلیدر . و بوتون مقدس عددلر بورادن چیقار . دورت ایکی تك چفتی دره مرکزک علاوه سیله بش دوغار . «۱۲» لی و «۲۴» لی تصنیف ایکیلیک جيلكك صوک قدمه لری دره . تورکلرک ملی دینی اولان توره جيلك انقلابی بر حرکت اولماسنه مقابل ، اسکی دینی صفحه لرک آرتا قالانی ديمك اولان [بویوجيلك] محافظه کار و موضعی بر تشکیلاتدی . ناصیلکه قران کریمده مسطوردره : موسی علیه السلام قومنه جاهلی عصییتدن وازکچرک قادر و واحد اولان اللهی طانیالرینی سویلرکن اونلر بوزاغی ، قوش و بوغایه طاییورلردی ؛ هر قبله کنندی توتهمنی محافظه ایدیوردی . بر فرقله که عبرانیلرده هر انقلابی حرکت سحری عنصر لری تامیله نسخ ایدرکن تورکمنلره «بویو» ایله «توره» بر برینه او یغون و آهنکلی بر شکلده دوام ایتشدر . اوغوز نامه ك بیاننه کوره اوغوزلر آراسنده دورت قهرمان واردی که نقابلی کزردی . بونلرک ایلك بویوجيلك آداملری اولدینی آشکاردر . ایشته اسکی تورکمن دینی دییه طانیلان شامانلق بویوجيلك دن عبارتدر . اورخون تورکمنلرنده راست کلدیگمز بر صو پریلری بوتوره جيلكک عانددر . شامانلق مادرشاهی سمیه دورده سنك بر آرتا قالانی ایدی .

تاگری ایله اونک تالی آلهری دیمک اولان ایذی لری بودون قورقونج گورمیوردی . چونکه بونلردن آنجاق ایلیک کلیردی . بونلر توره جیلکک و پدر شاهی عالمه نك یاراتدیغی عجمه لردی . بوجهته آتایه منسوب دی ، حالبوکه دیگر لری اسکی قلانلره و آتایه عانددی . بوسیدن شامانلر قاین قیافتنده گزرلر و کندیلرینی قالدین ظن ایدر لری . تاگری نك تمثالی آتی دده ، یاغیز یرک تمثالی ده گرنش آنادر . حاکم اقدی اولان تورکمنک ، یعنی آق قامیغک باشنده تاگری ، محکوم و رغبت اولان دیگر قوملرک ، یعنی قاراقامیغک باشنده یاغیز رو برصولر بولونوردی . تورکمنک تاگریسی قومنه آنجاق محبت و حرمت تلقین ایدن بر معبوددی . تورکمن اللهه قورقدینی ایچون دکل ، بلکه سودیکی ایچون حرمت ایدردی . اللهدن یالکنز ایلیک ، فضیلت و دوغرولق کلیردی . بوتون خسته اقلر ، ظلملر ، فالقلمرک منشائی برضو دنیلن پریلردی ؛ مسلمانلرده کی چین و پریلرک ، مقامنی بونلر اشغال ایدیورلردی . بونکله برابر یرله گوکک ازدواجندن حیانتک آهنگی و جمعیتک تملی دوغمشدی . ایشته تورکمن عالمه دینی یورادن بولویوردی . تورکمنلرده اون ایکی حیوانلی قهومی و اوغوزک آلتیلی تصنیفه ایدوق اولارق داخل اولان «طاوشان» بوز آوقلرک مرکزی توتهمیدی . تابو اولدیغندن دولایی تهن بلباشلر طاوشان بملر . تورکمن دیننده بویوجیلک حالنده یاشایان و تکینسز اولان هر شینه قارشى خاقی قورویان دین آداملری . شامان «قام» لردی . بونلر یوزلرینه قالدین برنقاب اورترلر . و کندیلرینی خلقندن صاقلارلردی . شامانلر هم تاگری نك محبت و توجهنه مظهر اولمش ، هم ده برصولره قارشى معنوی سلاخلرله حاضر لاشمش آداملردی . بوکونک تورکمن عیشیرتلرنده بونی بوتون وضوحیله کورمک قابلدیر .

شامانلر «بارق» ده اوطوررلر ، و اودالرنده بر اوجاقله ، تختهدن یاپیلمش ، بر قاج باصا ماقلی مرادیوهن بولونوردی . بو مرادیوهن کوکه چیقمالری ایچین بر واسطه ایدی . عجملرک «سیمرغ» ی اسلامک «بارق» ی شامانلرکده بر بارانی واردی . بو حیوان طوغرولله کوپکک برلشمه سندن دوغمشدی . شامان اوزرینه بینه ، واللله کوروشمکه کیدردی . بونکله برابر تورکمنک توره جی دینی غایت عملی و دنیوی بر دیندی . بودین ، حیانتک «ضد اقلری» آراهنده یاپدینی «أزلی آهنگ Karmoie universelle» ایله عالمه ،

دولت و ایل تشکیلاتنک ، مشترک و طبیعی بر اجتماعی حیانتک تملی طاشی اولمشدر . اوغوز تورمه سنه کوره «آق بودون» حقوق ، ثروت و دولته مداخله اعتباریله تمامیله مساوی ایدی . تورکمنلر یدی یاخود دو قوز سنه ده بر اراضی بی آق بودون آراهنده تقسیم

ایدرلردی. تارخاناق بو عمومی قاعده نك دیشاریسندم قالیر یکانه تشکیلات کی کورونویورده
 لا کین حقیقتده بوده دولت و ملته خدمتی دو قونان بر آدانه خاقانه قورولتاتک بخش ابتدیی
 برحق دیمکدی که تغلب و Srvage اصولیه قطعاً علاقہ سی یوقدی. تورکمن خارچنده کی
 بوتون انسانلر ایکی قسمدی: بری تورکمن اولمایوب اوکا تبعه لقا ایدنه نلر که بوکا «قارا بودون»
 دیرلردی. و آق بودونه آرالرنده بر مساویاتک اولماسه بیله بونلرده بر چوق حقلر بخش
 اولنمشدی. رومالیلرک پله بلری کی. تورکمنلرده حقوقک منشائی آق و قارا بودونلرک
 مجادله نده آرامالی در. «قوتادغوبیلک» ده بونی بارز اولارق کورمک قابلدیر. چونکه
 ایلوک خانلر تورکمندی. حالبوکه تبعه سی اولان دو قوز اوغوزلر او یغوردی. بوسیدن،
 اهلینک اکثریتی قارا بودون اولویوردی. شو حالده مسئله مهمله شمش واجتماعی صنف
 آریلغی، انسانی حقوق مسئله لری دو غمش اولویور. بوسیدن درکه قوتادغوبیلک ده روما
 پاریسیه نلریله یله بلری آره سند کی مجادله دن دوغان ژوسینیانوس قاعده لرینه بکزه ره، بعض
 حقوقی تورلرک تشکل اتمک باشلادیغی کورمک قابلدیر. حالبوکه اصل تورکمنلر آراسنده
 بو آریلق و مجادله یه محل قالمیوردی. اوغوزک ایکیلیکی و آهنگچی دینی بوکا مانع اولویوردی.
 ایکنجی سی، تورک عمر قندن اولمایان و تورکمنه هر صورتله یابانچی اولان انسانلر که بوکا
 «تاتار» دییورلردی. بوکله چوق زمان عمومی بر تعبیر اولارق قوللانیلیرکن صوکرادن
 معنایی یالکنز بر قومه تخصیص اولونمشدر. نته کیم عربلر، کندیلرینه یابانچی اولانلره
 عجم دییورلردی. صوکرادن بو تعبیر یالکنز ایرانه تخصیص قیلنمشدر.

تورکمنک بویوک بر قوز موغونی سی واردی. [یکی مجموعه. ضیا کوك آلب. منظوم]
 کوك اون یدی، یریدی قاندن عبارتدی. مسلمانلقدده بونلر پدیشر قات حالی آلمشدر.
 «ایدی» لر یوقاری قاتلرده او طور و لرلر. انسانلره ایلیک ایدرلردی. مسلمانلقدده بونلر «ملائکه»
 اسمنی آلدی لر. برصولر آشاغی قاتلرده یاشارلر و انسانلره ضرر کتیرلردی. بونلرده
 مسلمانلقدده «جن» اسمنی طاشیمغه باشلادیلر.

تورکمنلر آراسنده «بودهی، براهان، مانی، نسطوری، دینلری پک آرز موقع
 یولایامشدر. حالبوکه او یغوزلر بو خصوصده بویوک تسامح کوسترمشلردی. بو واسطه
 ایله درکه موغوللر آراسه بیله بعض مازددنی عقیده لری انتشاره فرصت بولمشدر. لا کین
 اورخون کتابه لری تورکمنلرک نه دو جه ده دینلرینه صادق و صاف قالدق لرینی کوسترر.
 اسکی آق نله بقباسی اولان تاجیکلر سازدندی و مانی دینلرینی قبول اتمشدر، شهرلرنده

خصوصیه «مانی» معبودلری چوغالمشدی. هجرتک ۹۲ نجی سنه سنده قتیبه بن مسلم الباهلی سنمر قندی ضبط ایتدی. تاجیکلری اداره سی آلتنه آلدی. ۱۲۵ سنه لری جوارنده گول تکین له عرب اوردولری برقاچ برده چارپیشدیله. اولامغلوب اولدیله. لاکن تورکمن شهزاده سنک وفاتندن سوکره خاقانلر آراسنده کی منازعه و او یغور خازار و تیتیلرک عینی زمانده هجومی عربله میدان ویره رک، تورکستان ایچرلرینه قادار ایلریله دیلر. اسلام اوردوسنک کیره بیلدیکی یرلرده کی شهرلر مسلمانانی قبول ایتدیله. تاجیکلرک مانی صومعه لری بیقیلدیغی کبی تورکمنلرک برقسیمی ده آرزمان ایچنده سلفیه نک طریقه اویدیلر. اسلامیت عشرتله آراسنه قطعاً نفوذ ایدمه مبلکه برابر شهرلرده یاشیوردی. «اهل سنت و الجماعت» ک تمامیه ملی اساسلره دایانان و وحدتچی اولقله برابر (الله شیطان) عمده سیله ایکدیگجی لکه بویوک بر استعدادی بولنان عقیده Doctrine لری، تورکمنلرک توره جیلکنه اوافق تفک بعضی استنارله اویدی. بوسیدن ایلك جمله ده تورکمنلر یالکیز جزیه ویرمه راضی اولدقلری حالده، یاواش یاواش تمامیه او یغون بر دین منظومه سنه انطباق ایدمه بیلیمک ایچین، اسکی منور مالیتهدن پک آزشی غائب ایتدیله. مسلمانلق بر توره جیلکدی. جاهلیت دورینک بویوجیلکنی تمامیه نسخ ایدیوردی. حالبوکه تورکمنک حیاتی [توره جیلک - بویوجیلک] منظومه سنک آهنکلی برکلی ایدی. بوندن دولای تورکمنلر مسلمان اولدقلری زمان «تاگری» حقتده بوتون اعتقادلرینی، حق اسکی تعبیرلریله برابر محافظه ایتدیله. لاکن «بویوجیلک» کتاب وسندن ایرلدیغندن، و تورکمنک عرفی ده بونلری نسخ ایتمه دیکندن دولای ایلك دفعه اولازق (عرف) ایله (فقه) ک مجادله سنه بر زمین حاضر لائمش اولدی. داها ایلك عصرلرده «طاشکنده، سمر قند، فاراب، نخشب» کبی تورکمن شهرلرنده بکی برجدال حیاتنک ایلك نوله لری انکشاف ایتمه ک باشلادی. ایشته تورکمنلر آراسنده دوغان بوتون مذهب قاوغالزینک توخومنی بونقطه ده آرامق ایجاب ایدر. بغداد سرایندن یتشه ن تورک کوله لری، خلیفه نک ینه کوله تورکلردن مرکب اولان خاصه اوردوسنه دایانارق، ایران ایچریسنده، آرزمان ظرفنده برچوق دولتر تشکیل ایتدیله: بغدادده امیرالامرالر کبی. [بکلر بکی؛] بونلردن «محمد بن رائق» ک عالمده سی «بغداد پادشاهی» عثمانی طاشیوردی. سوگرا مصرده (طولون) لرو (اخشید) لر، ایرانده «سه وون تکین» ک تأسیس ایتدیکی غزنویله بونچم دولتردن دی. بودولترک خاندانی و اوردونک برقسیمی تورک اولماسنه مقابل بوتون تشکیلاتی، حیاتی، اهالیسی، فکری و مدنی فعالیتی ایرانی ایدی. مذهب لری «سنی»

اولوب، رسمی لسانلری «فارسی» ایدی. بناءً علیه بودولتر آراسنده تورکنک دینی و دنیوی قاعده لرینی آرامق تامامیه بهوده در. دیگر جهتن حقیقی تورکن ایلی هنوز شرعک فقهک نفوذ اتمک محل بولامادینی، بوز قیرلرده قابالی بر عالم حالده یاشیوردی. بو عالم ایرانک یرینه کچن عرب قومندن قوشقولا نمادی. لاکین مملکتی ده براقارق یگی بر مفکوره پیشندن قوشمق دوشونجه سی ده خاطرندن گچمه دی. هنوز مسلمانلغک محدود بعض شکل لرینی آنجاق شهرلرده کورمش اولان تورکن ایلی «مسلمان» عرب ایلی داها بر بزینی طانیامش بیلمه مش ایکی یابانچی عالم حالده اوزون مدت دوردی لر. فقط نوقت که سامانی لر تغلب ایده رک تورکنک قارشینسه کاسکی بردوشمان اولاراق ایرانی چیقاردیلر. اوزمان تورکنلرده یابندن فیلامش اوق کبی ایران ایچریسنه دوغرو اینمکه باشلادیلر. بو بویوک هجرت بر اوردونک استیلاسی دکل، بر قومک مهاجرتی ایدی. تاریخک تامامیه معین اولمایان زمانلرینده تورکر داها ایکی دفعه داها آشافی آسیانی، ایرانی استیلا ایده رک، تا آنادولویه قدار کلمش اوراده کوک طومشلردی. ایشته تورکنلرک آراسنده مسلمانلغک یابیلداسی اصل بو صیرالره عائددر. تورکنلر عشیرت عصیتندن اوزاق اولدقلری و ملت حاله کلمکه بویوک بر استعداد کوستردکلری جهته، عربلردن چوق داها قولایلقه «اسلام دینه اویدیلر. و داها قوتلی رابطه لرله اوکا باغلاندیلر. لاکین هانکی قومده اولورسه اولسون [سنیلک = زهدی دین] تشکیلاتنه انطباق ایدن بوتون فردلر گبی اصلی تورک اولان بر چوق عالمرده فقهک منطقجی و شکیلی اساسلرینه صادق قالدیلر. ایستر «قاضی بیضاوی» کبی عجم، ایستر «ابوموسی الاشعری» کبی عرب، ایسترسه، امام ماتریدی. کبی «بائسنفی» کبی تورک اولسون بوتون بوتون تشکیلاتنه انطباق ایدن عالمر، ترددسز بر صورتده یالکز توره نی قبول ایده رک؛ بویوی رد و کفر تلقی ایدیورلردی. «بابک» قارشلی حربه گیدن «آقشین» اسماً مسلمان اولمقده برابر هنوز داها اسکی بویوجیلک اعتقاد لرینی تامامیه طاشیوردی. بوندن دولایی قتل ایدیندی. یینه بوندن دولایبدرکه نورکنلر مسلمان اولمازدن اول هیچ بر فرصت مجادله سی یاپمادقلری حالده اسلامیتله برابر «مجادله» نک بو صفحه سنه ده داخل اولدیلر.

«المقنع» یعنی «نقابلی» اسمنده بزآدام سمر قند و جوارندن خروج ایده رک اطرافندکی بر چوق خاقی اطرافنه طویلادی. بیلدورزکه تورکنلرک اسکی شامانلری نقابلی کزرلر و قادین اییسه سی گیه رلردی. «المقنع» ک عصیانی تورکستانده اولدقجه مهم نتیجه دوغورمق

اوزره ایدی. لاکین عرب اوردولری تیک داورانیدی لر و یا یلماسنه میدان ویرمه دینلر. [مخازن تاریخی. کتبخانه عمومی نومرو ۱۵۹۲: ذکر خروج المقنع و اتباعش اواز سفیدجامکان حسن: ۶۳]

مهمی ضیا

وضوحسنز لقلر

الهیات فاکولته سی حقنده

بعض ذوات واردرکه (مثبت علم) ایسبهرز ، مثبت اخلاق ایستهرز سوزلرینی برچوق فلسفی تعبیرلر آراسنده ، غزته ستونلرنده تکرلهمه صورتیه یووارلایوب دورویورلر . الهیات فاکولته سی حقنده یازیلن مقاله لک بر طاقنده « دینی اجتماعیات کافیدر ، چونکه یالکز بو مثبتدر ، باشقه تدریساته لزوم یوق ... » دینلر اولدی . تعبیات فلسفیه یی کیشی کوزل استعمال ایدن و بونلرک معنا ومدلوللرینک هنوز صراحت پیدا ایتمه مش اولماسندن استفاده ایدن بونشریات صاحبلی کنندی ادعاری خلافته مثبت فکرلر دکل ، قاریشیق ، قاراقلق نظریه لر اورتیه آتمقده درلر ، اگر بو نظریه لری اطرافلی بر صورتده بر کتاب شکلنده اورتیه قویسه لر بوکا کیمسه نک بر دیه جکی اولاماز هرکس اوقور ، یا اینانیر ، یاسقط لرینی کورور ، تناقضلری ، یا کلیشلی بولور ، خلاصه تنقیده امکان قالیر . حالبوکه بر یومی غزته نک بر ستوننده قیصه جق جمله لر حالنده اورتیه قونیلان بو فکرلر تام و واضح بر معنا افاده ایتمورکه اینانیه بیلسین ، یا خود تنقید اولونایلسین . مثلاً « دینی اجتماعیات » تعبیندن بونی اورتیه آتالرنه آکلایورلر یازمایورلرکه مسئله نک ماهیتی تنور ایده بیلسون . اگر دورقائمک مشهور کتابی موضوع بحث ایسه اونو ایکی قسه آیرمق لازم کلیر . بری مؤسسات دینه نک شیئی اولارق مقایسه لی بر صورتده تدقیق ادعاسی . بوکا دیه جک یوق . فقط عینی زمانده بو اجتماعیات عالمنک دینک منشای حقنده بر نظریه سی وار . بو دیگر مسالک فلسفیه کبی بر نظریه در مثبت بر اجتماعیات دکل ، سوسیولوژیزم Soelagisme در . بومسلکده بوتون دیگر مسالک فلسفیه کبی انفسیدر . اگر بوذاتلر تماماً انفسی کوروشه مثبت دیورلرسه چوق ، هم پک چوق آلدایبورلر ...

بویله قاریشیق ادعا صاحبلرندن بری ده آنقرده الهیات فاکولته سی حقنده بر مقاله یازمش . محمد علی عینی پک افدینک بوکا ویردییی قیمتلی جواب بویله آیدینلق ایستینلرک ، مثبت علم معنی ایلینلرک نه قدر قاراقلقده قالدقلرینی کوسترمسی اعتباریه چوق قیمتیدر . مجموعه متر بونی درج ایتمکی وظیفه بیلور . [۱]

« م . ن . » پک افدییه

« یکی کون ، ک ۳۰ مارت تاریخی نسخه سنده بنده کزه خطاباً یازدیغکنز مقاله یی او قودم . » بز صباح ایسته یورز « بویورولمش . عجبا بونی ایسته مه یین بر فرد عاقل

[۱] بومقاله یکی کونک ۱۱ نینسان تاریخی نسخه سنده در .